

ԱՆՆՄԱՆ ՀԱԿՈՒՅՄԱՆ

ԿՐՏՍԵՐ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻ ՄԻՋԱՆՁԱՅԻՆ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ՈՐՊԵՍ ՆՐԱՆՑ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՈՐՈՇԻՉ ԳՈՐԾՈՆ

DOI: 10.24234/journalforarmenianstudies.v1i72.242

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Սույն հոդվածում դիտարկվում է կրտսեր դպրոցականների սոցիալականացման գործընթացում նրանց միջանձնային փոխհարաբերությունների ունեցած դերը: 21-րդ դարում իրականացվող գլոբալ փոփոխությունները, հատկապես տեխնոլոգիական զարգացումները, նվազեցրել են «մարդ-մարդ» անմիջական հաղորդակցության հնարավորությունները, ինչը նաև բացասաբար է ազդել սովորողների սոցիալականացման գործընթացի վրա. ժամանակակից երեխաների մեջ նվազել է հուզական շփումը, նրանք այսօր բավարար չափով ակտիվորեն շփում չեն դրսևորում, որը մեծապես խոչընդոտում է նրանց միջանձնային հարաբերությունների և կոլեկտիվ փորձի կուտակմանը: Այս համատեքստում, զարգացմանը անհրաժեշտ մանկավարժական պայմանները բացահայտվել են, ինչը ոչ միայն կնպաստի կրտսեր դպրոցականների առողջ միջանձնային հարաբերությունների զարգացմանը, և դրա արդյունքում՝ նրանց սոցիալականացման գործընթացի՝ արդյունավետությունը:

Բանալի բառեր և արտահայտություններ. սոցիալականացում, կրտսեր դպրոցականներ, միջանձնային փոխհարաբերություններ, դպրոցական միջավայր, հաղորդակցման հմտություններ, հուզական ինտելեկտ, հաղորդակցություն, մանկավարժական բարենպաստ պայմաններ, տեխնոլոգիական զարգացում:

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մարդը սոցիալական էակ է: Մարդու՝ այլոց հետ հարաբերությունների մեջ մտնելու անհրաժեշտությունը բացատրվում է նրա սոցիալական բնույթով: Ըստ Վ.Մյասիշչի՝ անձի հարաբերություններում գերակա է երեք ուղղություն.

- հարաբերություն մարդկանց նկատմամբ,
- հարաբերություն ինքն իր նկատմամբ,
- հարաբերություն արտաքին աշխարհի առարկանների նկատմամբ:

Այս երեք ուղղություններից անձի ձևավորման գործընթացում որոշիչ է հատկապես մարդկանց նկատմամբ հարաբերությունը, որովհետև անձը մարդկանց հետ ունեցած փոխհարաբերություններում ոչ միայն բավարարում է իր պահանջմունքները, այլև կարգավորում է իր վարքը (Ալեքսանյան Ա., 2015): Անառարկելի է, որ տեխնոլոգիական միջոցների կիրառմամբ իրականացվող հաղորդակցությունը նվազեցրել է միջանձնային շփումների քանակը, ինչը բացասաբար է ազդում նաև կրտսեր դպրոցականների հոգեբանական առողջության և սոցիալական հմտությունների զարգացման գործընթացի վրա: Հոգեբան Ս.Լ. Ռուբինշտեյնը հավատարիմ է այն դիրքորոշմանը, որ վերաբերմունքը «կարծիք, գնահատական» է: Նա նշում է, որ «վերաբերմունքը «մարդու ընդհանուր հատկությունն է, որը բացահայտվում է մեկ մարդու և մյուսի փոխհարաբերությունների միջոցով» (Платонова З., 2017): Դպրոցական տարիքում միջանձնային հարաբերությունների մշակույթի զարգացումը հիմնարար նշանակություն ունի անհատի լիարժեք սոցիալականացման գործընթացում՝ ապահովելով նրանց ինտեգրումը հասարակությանը:

Այս առումով՝ մեր հետազոտության նպատակն է եղել բացահայտել այն մանկավարժական պայմանները, որոնք կնպաստեն կրտսեր դպրոցականների միջանձնային հարաբերությունների գործընթացի արդյունավետությանը: Միջանձնային հարաբերությունները մարդկանց միջև սուբյեկտիվորեն վերապրվող հարաբերություններ են, որոնք համատեղ գործունեության և հաղորդակցության ընթացքում օբյեկտիվորեն դրսևորվում են մարդկանց փոխադարձ ազդեցության բնույթով և մեթոդներով: Վերաբերմունքների, կողմնորոշումների, սպասումների, կարծրատիպերի և այլ տրամադրվածությունների համակարգ է, որի միջոցով մարդիկ ընկալում և գնահատում են միմյանց: Այս տրամադրությունները միջնորդավորված են բովանդակությամբ, նպատակներով, արժեքներով և համատեղ գործունեության կազմակերպմամբ և հիմք են հանդիսանում թիմում սոցիալ-հոգեբանական մթնոլորտի

ձևավորման համար (**Мясницев В., 2011**): Նրանց համար տարեկիցների հետ բարենպաստ հաղորդակցումը նշանակություն ունի, քանի որ այն մեծապես նպաստում է խմբում ընդունված լինելու կարևոր զգացումի: Այս խնդրի լուծումը դրականորեն է ազդում սովորողների հոգեբանական բարեկեցության, ակադեմիական առաջադիմության, դասարանի համախմբվածության և անձի սոցիալականացման վրա:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր ուսումնասիրության նպատակն է եղել բացահայտել կրտսեր դպրոցականների միջանձնային հարաբերությունների ձևավորման առանձնահատկությունները՝ հաշվի առնելով ժամանակակից մարտահրավերները: Ուսումնասիրությունն իրականացվել է որակական և քանակական մեթոդների համադրմամբ, որոնք թույլ տվեցին ստանալ արժանահավատ արդյունքներ:

Ուսումնասիրությունների ընթացքում կիրառել ենք սոցիոմետրիկ հարցում կամ մասշտաբային թեստեր՝ բացահայտելու համար սովորողների ընտրությունները, դիրքորոշումները և դասարանում նրանց կարգավիճակը: Դիտարկման թերթիկի օգնությամբ գրանցել ենք դասերի ընթացքում սովորողների փոխհարաբերությունները, խմբային աշխատանքի կազմակերպման առանձնահատկությունները և սովորողների շփման ձևերը: Այս ամենը մեզ թույլ տվեց սովորողների վարքի մասին հավաքել օբյեկտիվ տվյալներ: Նաև անցկացրել ենք հարցազրույցներ սովորողների, ուսուցիչների և ծնողների շրջանում՝ հասկանալու համար նրանց անձնական տեսակետները, դիտարկումները և մեկնաբանությունները միջանձնային հարաբերությունների վերաբերյալ: Ուշագրավ էին նաև խմբային քննարկումների (ֆոկուս խմբեր) արդյունքները: Սովորողների հետ անցկացրել ենք խմբային քննարկումներ՝ նպատակ ունենալով բացահայտելու նրանց փոխհարաբերությունների դինամիկան, կոնֆլիկտների լուծման մեխանիզմները և համատեղ գործունեության փորձը:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Մեր ուսումնասիրությունների ընթացքում կիրառեցինք մի շարք մեթոդներ, մեզ հետաքրքրող հարցերի բացահայտման նպատակով: Ներկայացնենք դրանցից մի քանիսի արդյունքները:

• Դիտման մեթոդ

Ուսումնասիրությունների շրջանակում քաղաք Չարենցավանի «Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա»-ի անվան 3-րդ հիմ. դպրոցում նախ իրականացրել ենք դիտումներ: Նպատակ ունենալով դիտարկել սովորողների միջանձնային հարաբերությունները: Կատարել ենք նաև տարբեր մանկավարժական իրադրությունների քննարկումներ և դասալսումներ:

Դասալսումների ընթացքում բացահայտեցինք, որ ուսուցիչներն անտարբեր չէին դասասենյակում անձանոթ մարդկանց ներկայության նկատմամբ և վերապահումով էին վերաբերում մեր գրառումներ կատարելու գործընթացին. առավելագույնս ջանքեր էին գործադրում ցույց տալու համար սովորողների գիտելիքներն ու կարողությունները՝ փորձելով վերահսկել սովորողների գործունեությունը՝ նրանց նկատմամբ ցուցաբերելով ճնշում: Մեր դիտումները ցույց տվեցին, որ սովորողների մեծ մասի մեջ նկատվում էին ագրեսիայի չարդարացված դրսևորումներ: Ցավալիորեն պետք է նշենք, որ սովորողներից շատերը չէին միջամտում, դասընկերների մեջ առկա վեճերին: Նրանց մեջ նկատելի էր ավելի շատ մրցակցություն, քան իրար օգնելու ձգտում: Նշենք, որ սովորողներն առավելապես օգնության ձեռք էին մեկնում միայն իրենց մոտ ընկերներին, որոնք հաճախակի էին փոխվում: Անգամ դպրոցական ճաշարանում նրանք նստում էին խմբերով, սակայն մեծ մասի մեջ չէր դրսևորվում այդքան գովերգված միասնականություն ու ընկերասիրություն:

• Զրույցի մեթոդ

Ուսումնասիրության շրջանակում մեզ հետաքրքրող հարցերի շուրջ զրուցել ենք սովորողներին տրված պատասխանների վերլուծության արդյունքում բացահայտեցինք ընկերության, փոխօգնության, նվիրվածության, անշահախնդրության, հուզական կապի, վստահության վերաբերյալ սովորողների մոտեցումները: Պատասխաններից ակնհայտորեն պարզվեց միմյանց նկատմամբ սիրո պահանջմունքի գերակայությունը:

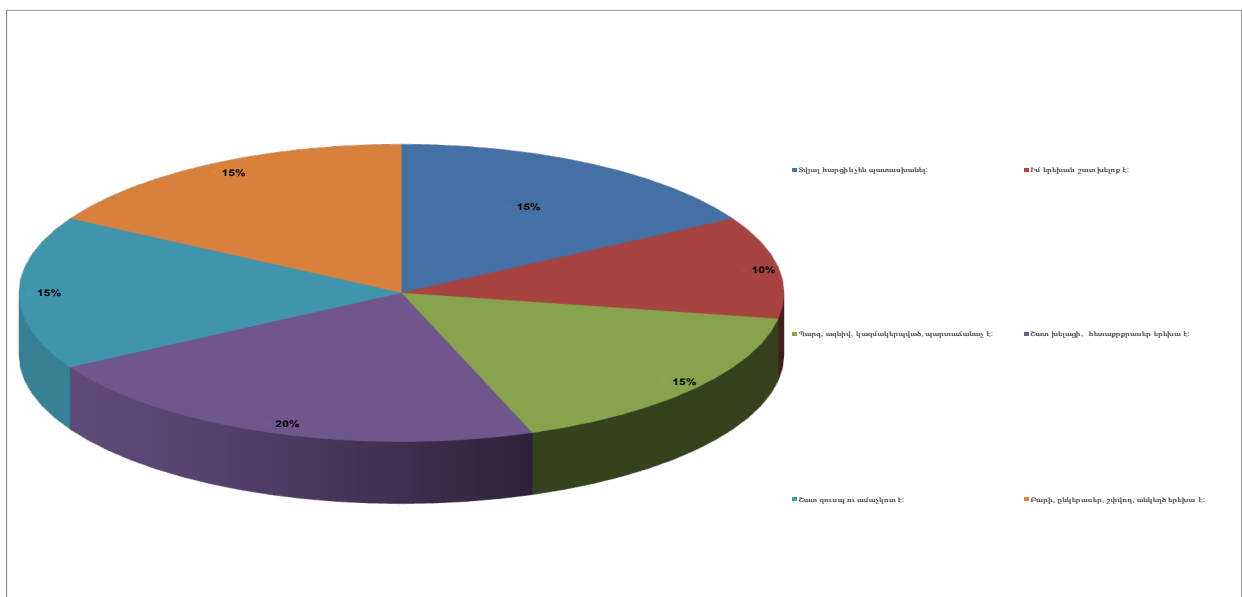
Սովորողները իրենց միջանձնային հարաբերություններում մեծապես կարևորում են անկեղծությունը, հարգանքը և վստահությունը: Նրանք կարևորում են անձնական տարածքի նկատմամբ հարգանքի առկայությունը և նախընտրում են խուսափել կոնֆլիկտներից: Դրանց դրական լուծումը ու մանկավարժահոգեբանական բարենպաստ միջավայրի ապահովումը: Նաև բացահայտեցինք, որ սովորողների փոքր մասն ուներ հաղորդակցվելու դժվարություններ. չէին ցանկանում մասնակցել զրույցին, չունեին ասելիք, սեփական դիրքորոշում և կամ դիրքորոշումն արտահայտելու համարձակություն: Առաջին հերթին այս դժվարություններն առաջացնում են սոցիալականացման, մասնավորապես միջանձնային հարաբերություններ կառուցելու:

• **Հարցաթերթի մեթոդ**

Հետազոտության շրջանակում իրականացրել ենք նաև հարցախույզ: Ներկայացնենք ծնողների շրջանում իրականացված հարցախույզի արդյունքները:

Ծնողներին առաջին հարցով առաջարկեցինք բնութագրել իրենց երեխաներին: Մեզ համար շատ զարմանալի էր, որ ծնողների 15%-ը չի ցանկացել պատասխանել հարցին, իսկ մնացած պատասխանները բաշխվել են հետևյալ կերպ:

Տրամագիր 1. Բնութագրե՞ք Ձեր երեխային:

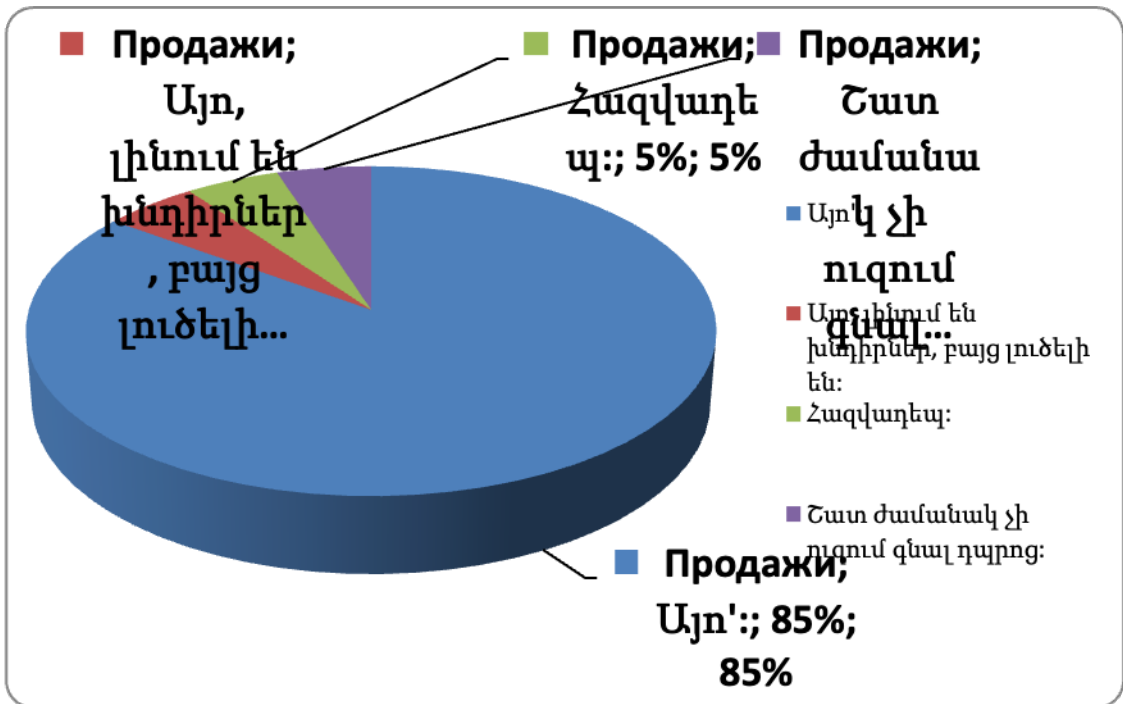

Ինչպես տեսնում ենք, ծնողներն ավելի շատ ոչ թե բնութագրել, այլ գովել են իրենց երեխաներին՝ նշելով միայն նրանց դրական կողմերը: Սա նշանակում է, որ ծնողները

դժվարանում են օբյեկտիվ, անաչառ վերաբերմունք ցուցաբերել իրենց երեխաների հանդեպ և անտեսում կամ թաքցնում են վատ կողմերը:

Հաջորդ՝ «Նա սիրո՞վ է խոսում իր ընկերների մասին» հարցին ծնողների 85%-ը տվել է դրական պատասխան, 5%-ը պատասխանել է՝ այո՛, լինում են խնդիրներ, բայց լուծելի են, ևս 5%-ը շեշտադրել է՝ «հազվադեպ», իսկ 5%-ը՝ «շատ ժամանակ չի ուզում շփվել ընկերների հետ»:

Տրամագիր 2. Նա սիրո՞վ է խոսում իր ընկերների մասին:

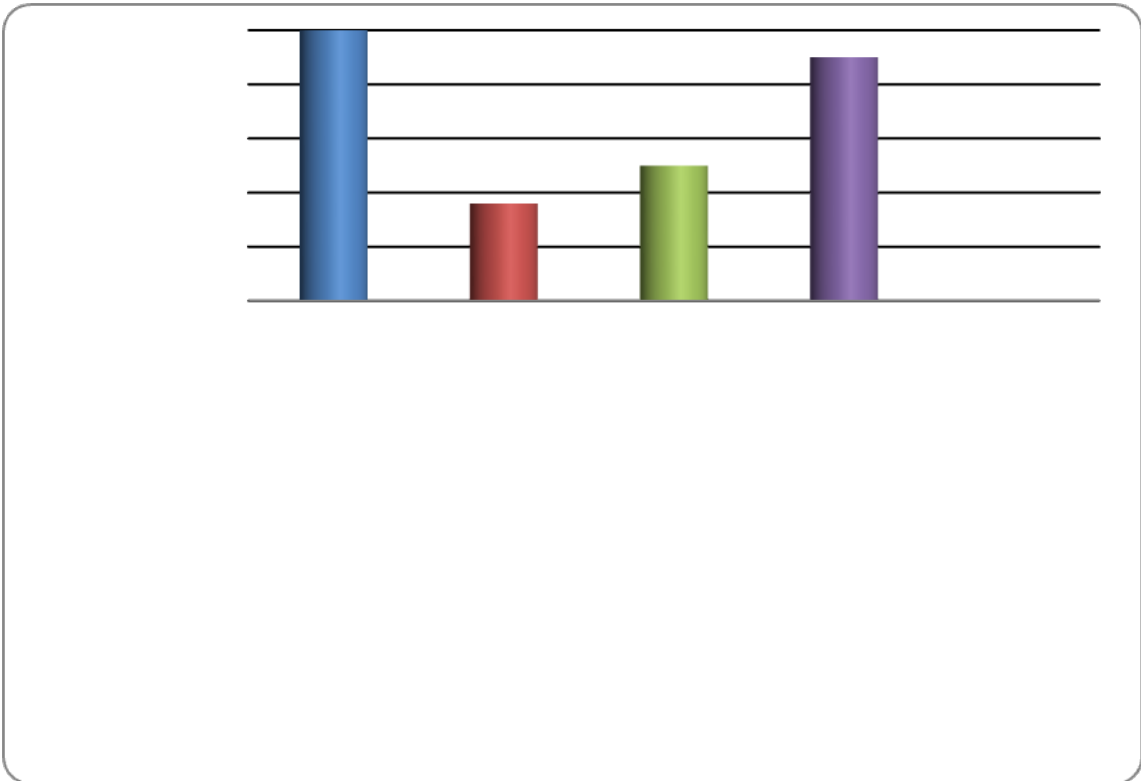
Ստացված արդյունքները խոսում են այն մասին, որ մեծամասնության կարծիքը արտացոլում է վստահություն, որ երեխան ունի առողջ սոցիալական կապեր և նրա հանդեպ կա դրական վերաբերմունք:

Մեր ուսումնասիրության հիմնախնդրի վերաբերյալ մեզ հետաքրքրում էր նաև որոշ հարցերի շուրջ ուսուցիչների կարծիքը: Այս նպատակով հարցախույզ իրականացրեցինք նաև ուսուցիչների շրջանում:

Մենք փորձեցինք պարզել, թե մանկավարժները ինչ աշխատանքներ են իրականացնում իրենց դասարանի սովորողների միջև առողջ միջանձնային փոխհարաբերություններ ձևավորելու ուղղությամբ: Մանկավարժները նշեցին հիմնականում հետևյալ աշխատանքները՝

- գրույցներ ընկերության, փոխօգնության, հանդուրժողականության թեմաներով,
- մանկավարժական իրավիճակների իրականացում և քննարկում, այս գործողությամբ սովորողները պետք է փորձեն դրսևորել ընկերասիրություն, հանդուրժողականություն,
- տարբեր խաղերի կազմակերպում,
- համատեղ ժամանց և էքսկուրսիաներ,
- տարբեր ֆիլմերի, հերոսների քննարկում:

Տրամագիր 3. Մանկավարժները ի՞նչ աշխատանքներ են տանում դասարանում առողջ միջանձնային փոխհարաբերություններ ձևավորելու ուղղությամբ:

Ուրախ ենք, որ չգտնվեց գեթ 1 մանկավարժ, ով կնշեր, որ երեխաների միջանձնային փոխհարաբերությունների ուղղությամբ ոչ մի աշխատանք չի տանում:

Ուսուցիչներին ուղղված այն հարցին, թե դասարանում ունե՞ք մեկուսացած սովորողներ, ի ուրախություն մեզ՝ նրանց 98%-ը պատասխանել է՝ «ոչ», միայն 2-ը նշել է, որ ունեն այդպիսի 1 երեխա:

Տրամագիր 4. Դասարանում ունե՞ք անտեսված, մեկուսացած երեխաներ:

Մանկավարժների շրջանում իրականացրած հարցախույզի արդյունքները ցույց են տալիս, որ նրանք գիտակցում են դասարանում առողջ միջանձնային

հարաբերություններ ձևավորելու կարևորությունը և այդ ուղղությամբ իրականացնում են տարբեր հնարներ և մեթոդներ. գրույցները, խաղերը, արտադասարանային միջոցառումները, կոնֆլիկտների լուծմանն ուղղված իրադրություններ և այլն: Ուսուցիչների գերակշիռ մեծամասնությունը նշում է, որ իրենց դասարանում մեկուսացած կամ անտեսված սովորողներ չկան, ինչը վկայում է նրանց կողմից իրականացվող մանկավարժական ճիշտ աշխատանքի, բարենպաստ հոգեբանամանկավարժական մթնոլորտի մասին:

Ամփոփելով մեր ուսումնասիրությունների արդյունքները՝ մենք հանգեցինք այն եզրակացության, որ կրտսեր դպրոցականների սոցիալականացման գործընթացի արդյունավետության ապահովման հարցում կարևորագույն նշանակություն ունեն նրանց միջև առկա միջանձնային հարաբերությունները: Այդ գործընթացի արդյունավետությունն ապահովելու համար մենք մշակվել ենք մի շարք մանկավարժական պայմաններ.

Ուսուցիչները պետք է՝

ա. Խորապես պիտի գիտակցեն սովորողների միջանձնային փոխհարաբերությունների կարևորությունը նրանց սոցիալականացման գործընթացի արդյունավետության հարցում.

բ. Ուսումնական գործընթացում ստեղծեն այնպիսի կրթական միջավայր, որտեղ կապահովվի բոլոր երեխաների ներգրավվածությունը՝ անկախ նրանց սոցիալական, հոգեբանական և ֆիզիկական առանձնահատկություններից.

գ. Դասարանում ստեղծեն արդյունավետ համագործակցային մթնոլորտ՝ կիրառելով թիմային աշխատանքներ, դասավանդման փոխներգործուն մեթոդներ, դիդակտիկ խաղեր, նախագծային գործունեություն, որոնց արդյունքում սովորողները կսովորեն դնել ընդհանուր նպատակներ, խնդիրները միասին լուծել և աջակցել միմյանց.

դ. Սեփական օրինակի քննարկման միջոցով մոդելավորեն դրական միջանձնային հարաբերություններ՝ օրինակ ծառայելով կրտսեր դպրոցականներին՝ ներկայացնելով հարգալից, հանդուրժող և դրական հաղորդակցման ձևեր.

ե. Կազմակերպեն կրտսեր դպրոցականների ժամանցն ու հանգիստը նաև դպրոցից դուրս՝ նրանց համար ապահովելով բարենպաստ անկաշկանդ միջավայր, միմյանց ավելի լավ ճանաչելու հնարավորություն:

զ. Աշակերտներին սովորեցնեն մի շարք սոցիալական հմտություններ, որոնք կնպաստեն խմբում նրանց հաղորդակցությանը:

է. Մանկավարժական իրավիճակների կազմակերպման և քննարկման ճանապարհով սովորողների մեջ ձևավորել առաջացած կոնֆլիկտները հաղթահարելու կարողություններ՝ չվնասելով միջանձնային փոխհարաբերություններին:

ը. Արդյունավետ համագործակցեն ծնողների հետ՝ նրանց ուղղորդելով երեխաների միջանձնային հարաբերությունները խաղաղ տրամաբանությամբ կազմակերպելուն, շրջապատի հետ հանդուրժողական, համագործակցային մթնոլորտ ստեղծելուն:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Այսպիսով, մեր կատարած ուսումնասիրությունների արդյունքում հանգել ենք մի շարք եզրակացությունների, որոնք ընդգծում են կրտսեր դպրոցական տարիքի առանձնահատուկ դերն ու նշանակությունը սոցիալականացման գործընթացում: Այս շրջանում նրանց վրա ազդող հիմնական գործոններն են՝ ընտանիքը, դպրոցը, տարեկիցները և ԶԼՄ-ները, միաժամանակ պահանջում են մեծահասակների, մասնավորապես՝ ծնողների և ուսուցիչների խելամիտ վերահսկողությունը, քանի որ առավելապես նրանք են կարող կանխել այդ ազդեցությունները և չեզոքացնել հնարավոր բացասական հետևանքները:

Միջանձնային հարաբերությունները և ընկերական շփումները կենսական նշանակություն ունեն կրտսեր դպրոցականների լիարժեք զարգացման, սոցիալականացման գործընթացում, քանի որ դրականորեն են ազդում նրանց հոգեկան վիճակի, ակադեմիական առաջադիմության և սոցիալական նորմերի յուրացման վրա: Ուսումնասիրությունները նաև ցույց տվեցին, որ տարիքի հետ միջանձնային փոխհարաբերությունների բնույթը փոխվում է. օրինակ, եթե առաջին դասարանում սովորողների համար ուսուցիչն է առաջնային շփման օբյեկտ, ապա

արդեն 3-4-րդ դասարաններում մեծանում է հասակակիցների հետ շփվելու հետաքրքրությունը:

Միննույն ժամանակ մենք բացահայտեցինք, որ կրտսեր դպրոցականների ծնողները զգալիորեն վերահսկում են իրենց երեխաների ընկերական շրջապատը, ինչը, բնականաբար, կարող է ազդել սովորողների միջանձնային հարաբերությունների, սոցիալականացման գործընթացի արդյունավետության վրա: Ժամանակակից կրտսեր դպրոցականների հիմնական սոցիալականացման միջավայրը դպրոցն է, քանի որ բակային և այլ ավանդական միջավայրերում շփումները նվազել են՝ զիջելով տեղը առցանց հաղորդակցությանը: Այս ամենը հաշվի առնելով՝ մեր մշակած մանկավարժական պայմանների համակարգի կիրառումը կարող է դրականորեն ազդել կրտսեր դպրոցականների միջև առողջ միջանձնային հարաբերությունների զարգացման և նրանց սոցիալականացման ընդհանուր առմամբ՝ նրանց կյանքի որակի վրա:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ալեքսանյան Ա. (2015), Միջանձնային հաղորդակցման իրականացումը կրթական գործընթացում, Երևան, ԵՊՀ հրատ.:
2. Платонова З. (2017), Особенности психологического благополучия детей младшего школьного возраста, Общество: социология, психология, педагогика. Краснодар: ООО «Хорс».
3. Мясищев В. (2011), Психология отношений: избранные психологические труды / В. Н. Мясищев; под ред. А. А. Бодалева; Российская акад. образования, Московский психолого-социальный ин-т., Москва, Изд-во Московского психолого-социального ин-та, Воронеж, МОДЭК..

REFERENCES

1. Aleksanyan A. (2015), Mijand'nayin haghordakcman irakanacowmy' krt'akan gorc'y'nt'acowm /Implementation of interpersonal communication in the educational process/, Yerevan, YSU (Yerevan State University) Publishing House.
2. Platonova Z. (2017), Osobennosti psikhologicheskogo blagopoluchiya detey mladshego shkol'nogo vozrasta /Characteristics of Psychological Well-Being in Children of Primary School Age/ Society: Sociology, Psychology, and Pedagogy, Krasnodar: LLC "Khors".
3. Myasishchev V. (2011), Psikhologiya otnosheniy: izbrannyye psikhologicheskiye trudy /Psychology of Relationships: Selected Psychological Works/ / V.N. Myasishchev; ed. by A.A. Bodalev; Russian Academy of Education, Moscow Psychological and Social Institute // Moscow: Publishing House of the Moscow Psychological and Social Institute; Voronezh: MODEK.

Межличностные отношения младших школьников как определяющий фактор эффективности социализации

Заключение

Ключевые слова и выражения: социализация, младшие школьники, межличностные отношения, школьная среда, коммуникативные навыки, эмоциональный интеллект, общение, воспитание, педагогические условия.

В данной статье рассматриваются межличностные отношения младших школьников как решающий фактор эффективности их социализации, учитывая негативное влияние технологического развития XXI века на снижение прямого общения. Исследование, проведенное с использованием качественных и количественных методов, включало в себя анкетирование, педагогическое наблюдение и использование проективных методик для выявления уровня социометрического статуса детей в классе. В ходе работы было проанализировано влияние цифровой среды на коммуникативную активность учащихся.

Результаты показали, что у младших школьников значительно снизилось эмоциональное общение, и они в основном формируют свои межличностные отношения в школьной среде, которая становится основной площадкой для социального созревания. Выявлена корреляция между качеством общения и уровнем тревожности детей. В результате исследования были детально разработаны и обоснованы педагогические условия, включающие тренинги по развитию эмпатии и групповые игровые технологии. Данные меры будут способствовать формированию здоровых межличностных отношений, существенно улучшая психологическое благополучие, адаптивные возможности и общую академическую успеваемость детей в условиях современной школы.

Annman Hakobyan

Interpersonal Relationships of Primary School Students as a Determinant of Socialization**Efficiency****Conclusion**

Key words and expressions. socialization, primary school students, interpersonal relationships, school environment, communicative skills, emotional intelligence, communication, upbringing, pedagogical conditions.

This article examines the interpersonal relationships of primary school students as a pivotal factor in the efficacy of their socialization, particularly in light of the adverse impact of 21st-century technological advancements on direct face-to-face communication. The study, conducted through a synthesis of qualitative and quantitative methodologies, utilized surveys, pedagogical observation, and projective techniques to assess the sociometric status of children within the classroom environment. The research further analyzes the influence of the digital landscape on students' communicative activity.

The findings indicate a significant decline in emotional exchange among primary schoolers, suggesting that their interpersonal frameworks are now predominantly constructed within the school environment, which serves as the primary arena for social maturation. A distinct correlation was identified between the quality of communication and children's anxiety levels. Consequently, the study elaborates on and justifies specific pedagogical conditions, including empathy-building workshops and collaborative ludic technologies. These interventions are designed to foster healthy interpersonal dynamics, thereby substantially enhancing children's psychological well-being, adaptive capacities, and overall academic performance within the contemporary educational context.

Աննման Հակոբյան - Չարենցավանի թիվ 3 հիմնական դպրոցի դասվար տարրական դասարանների մանկավարժ և մեթոդիստ: Համահեղինակ է 1 գիտական հոդվածի anna.hakobyan93@mail.ru

Аннаман Акопян– Педагог и методист начальных классов Основной школы № 3 города Чаренцаван. Соавтор 1 научной статьи. anna.hakobyan33@mail.ru

Annman Hakobyan – Primary School Teacher and Methodologist at Charentsavan Basic School N3. Co-author of 1 scientific article. anna.hakobyan33@mail.ru

Խմբագրություն է ուղարկվել 25.01.2026թ.

Հանձնարարվել է գրախոսության 10.02.2026թ.

Հրատարակման է ներկայացվել 31.03.2026թ.